

Małowist, Marian

"Zjednoczenie Pomorza Wschodniego z Polską w połowie XV wieku", Marian Biskup, Warszawa 1959 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 52/2, 372-374

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Odnosnie do historii słowiańskiej Lubeki nowe materiały archeologiczne czy analogie z wczesnosłowiańskimi miastami mogą skorygować dotychczasowy obraz rozplanowania oraz funkcji poszczególnych części zespołu wczesnomiejskiego, jednak sprawa powstawania coraz to nowego miasta w tym samym mniej więcej miejscu, jego nagły rozkwit i uzyskanie już w pierwszych 25 latach XIII w. decydującej roli w Nordelbingii kazały nam zwrócić uwagę na gospodarczą rolę zaplecza. Czy rzeczywiście nie tylko Stara Lubeka, ale i nowe XII-wieczne miasto niemieckie powstały w gospodarczo nierozwiniętym, rzadko zaludnionym regionie (jak sugerował Rörig), czy dopiero w w. XIII i XIV wraz z kolonizacją niemieckiego rycerstwa i niemieckich chłopów oraz rozwojem miasta spowodowany został wzrost produkcji zbożowej regionu obliczony już na zbyt za granicę? Przeczy temu chociażby wyrażony w tym zbiorze artykułów pogląd o finansowych pobudkach podboju plemion północno-zachodnio-słowiańskich przez Henryka Lwa. Słabo zaludniony, niezagospodarowany kraj nie byłby w stanie dawać dochodów panującemu.

Zdajemy sobie sprawę z tego, że precyzyjne wydzielenie przyczyn i skutków nie zawsze będzie możliwe, ale przedstawienie wczesnośredniowiecznej Lubeki — transponując to na obraz — jako głowy z ramionami wyciągniętymi w stronę krajów nadbałtyckich, ale bez kadłuba i nóg, nie wydaje się słuszne. Mimo więc dotychczasowych sumiennych, erudycyjnych, drobiazgowych badań rozwój organizmu miejskiego Lubeki czeka jeszcze na swego historyka — bardziej pełnego polotu i bardziej ogarniającego całokształt procesu historycznego.

Anna Rutkowska-Płachcińska

Marian Biskup, *Zjednoczenie Pomorza Wschodniego z Polską w połowie XV wieku*, Polska Akademia Nauk, Instytut Historii, Warszawa 1959, s. 379.

Praca M. Biskupa stanowi pierwsze w polskiej nauce historycznej syntetyczne ujęcie wydarzeń, które doprowadziły w połowie XV w. do przywrócenia jedności państwowej Polski z Pomorzem Wschodnim. Autor wykorzystał obszerny materiał źródłowy pochodzący z archiwów w Gdańsku, Toruniu i Warszawie, dotarł również do archiwum Zakonu Krzyżackiego znajdującego się obecnie w Getyndze. Opracował też bardzo sumiennie wszystkie publikacje źródeł i ogromną ilość prac monograficznych związanych z interesującą go tematyką.

Po zwięzłej charakterystyce dotychczasowych wyników badań nad problematyką polsko-krzyżacką w pierwszej połowie XV w. Biskup stara się przedstawić sytuację wewnętrzną państwa krzyżackiego po decydującej dla dalszych losów Prus bitwie pod Grunwaldem. Daje tu obraz sytuacji poszczególnych grup społecznych słusznie przy tym podkreślając nadrzędność i obcość Zakonu w stosunku do wszystkich klas ludności Prus. Powody do rosnącego niezadowolenia mieli chłopci, których wolność coraz bardziej ograniczał Zakon współdziałający w tym wypadku ze szlachta, z którą w tej dziedzinie miał wspólne interesy. Niezadowoleni byli kupcy, którzy odczuwali bardzo brutalną konkurencję handlową ze strony Krzyżaków oraz rosnący nacisk podatkowy. Rosło wzburzenie wśród rycerstwa pruskiego, bo Krzyżacy starali się jego kosztem rozszerzyć dobra Zakonu, a nie byli w stanie zrealizować postulatów gospodarczych szlachty godzących w interesy handlowe większych miast pruskich. Duchowieństwo, na ogół wierne Zakonowi i od niego zależne, było jednak bardzo niepopularne wśród mieszczaństwa i rycerstwa. Autor wykazuje, że w omawianym okresie autorytet kleru był w Prusach poważnie zachwiany, głównie zresztą

